

Komentar in karta: 1/110

SLA V610 'stara mati'

Matej Šekli, Urška Petek

1. Gradivo

Za pomen 'mati očeta ali matere', knj. *bábica* (*á*), *stára máma* (*â, á*), *stára máti* (*â, á*), je najpogostejši in zemljepisno najbolj razširjen leksem (*ta*) *stara mati*, ki se pojavlja v osrednjeslovenskem prostoru (v T383 z oznako starejše), in *mati* (v T387 z oznako starejše), pogost je tudi leksem (*ta*) *stara mama/mama* (*ta*) *stara* (ki v T329 označuje materino mater ob leksemu *omama*, ki označuje očetovo mater; v T141 se uporablja tudi za taščo, v T244 in T264 ima oznako redko, v T027 pa starejše). Leksem *mama* ima v T188 oznako novejše. Posamostaljeni pridevnik (*ta*) *stara* je redkejši. Na severnem in vzhodnem delu slovenskega jezikovnega prostora je razširjen leksem *babica* (prevzet iz knjižne slovenščine se razpršeno uporablja tudi drugod, v T202, T280, T378, T383, T387 in T401 ima oznako novejše), medtem ko se leksem *baba* pojavlja v Reziji in Prekmurju, *babej* pa v nekaj koroških govorih. Prevzeti leksemi so *nona* (z oznako novejše v T156), *oma* in s slednjim povezan *omama* ter *baka* (z oznako novejše v T407 in T408). Drugi leksemi so redkejši. Za T006 je zapisano, da je danes ob navedenih leksemih v rabi predvsem nemško poimenovanje.

2. Morfološka analiza

mati < **mati* 'mati'

(*ta*) **stara mati**, **mati** (*ta*) **stara** < *(*t-*) *star-a-j-a mati* ← (**ta/*t_b/*t_ě/*t_ę* 'ta') + **star-_b* 'star' + **mati* 'mati'

očeva/materina mati < **otbč-ev-a/*mater-in-a mati* ← **otbč-ev-_b* 'očetov' (←**otbc-_b* 'oče')/**mater-in-_b* 'materin' + **mati* 'mati'

matlja, nejasno, verjetno **mat-_l-a*

ta stara matlja < *(*t-*) *star-a-j-a mat-_l-a* ← **ta/*t_b/*t_ě/*t_ę* 'ta' + **star-_b* 'star' + **mat-_l-a*

mama < **mam-a* 'mama'

(*ta*) **stara mama**, **mama** (*ta*) **stara** < *(*t-*) **star-a-ja mama* ← (**ta/*t_b/*t_ě/*t_ę* 'ta') + **star-_b* 'star' + **mama* 'mama'

mamica < **mam-ic-a* (zaradi onemitve ponaglasnega *i* je v posameznih krajevnih govorih izpričana oblika *mamca*)

(*ta*) **stara** < *(*t-*) *star-a-j-a* ← (**ta/*t_b/*t_ě/*t_ę* 'ta') + **star-_b* 'star'

starica < **star-ic-a*

starika < **star-ik-a*

star(i)čka < **star-_bč/ič-_bk-a*

- star(a)ka* < **star-ъk/ak-a*
- baba** < **bab-a* 'stara ženska'
- babica** < **bab-ic-a*
- babi** < **bab-i*, novejšje poimenovanje, ljubkovalnica od *babica*
- babej** < **bab-ej-ъ*
- nona** < *(*non*)-*a* ← it. *nonna* 'babica'
- nunica** < *(*nun*)-*ic-a* ← poznolat. *nonna* 'dojilja, vzgojiteljica'
- oma** < *(*om*)-*a* ← nem. *Oma* 'stara mama, babica'
- omama** < *(*omam*)-*a* ← nem. *Oma* 'stara mama, babica'
- baka** < *(*bak*)-*a* ← knj. hrv. *baka* 'stara mati, babica'
- unka**, nejasno, morda **on-ъk-a* ← **on-a* 'ona'

3. Posebnosti kartiranja

Zaradi narečnih naglasnih sprememb se pojavljajo naglasne različice leksema *babica*: *bábica* (v T280, T302, T307 in T320 kot dvojnice verjetno prevzeto iz knjižnega jezika), *bábica* > *babíca* (z različico *bíca*, ki ima na karti svoj simbol) s premikom naglasa na naslednji zlog, kar je zamejeno s črno izofono, in *bábica* > *bab(i)cà*, kar je označeno z zeleno izofono.

Kot enkratnici sta kartirana leksema *matlja* in *ta stara matlja* v T009.

Kot enkratnice s *star-* so kartirani leksemi *starica* v T202, *star(a)ka* v T311 in *starika* v T409.

Kot tretji in nadaljnji leksemi v posamezni točki so z znakom za komentar kartirani odgovori: *stara mati* v T106, *mati* v T090, T129, T148, T317 in T372, *stara mama* v T099, T178, T202, T244, T264 in T388, *mama* v T188, *babica* v T035, T049, T099 in T202, *(ta) stara* v T070, T208 in T229, *nona* v T411, *oma* v T049 in T381, *baka* v T410, enkratnice *babi* v T202, *star(i)čka* v T311, *nunica* v T099 in *unka* v T054 ter opisno poimenovanje *očeva/materina mati* v T378.

4. Uporabljena dodatna literatura

Trubačov 1959

5. Primerjaj

SLA: V605 'mati' (1/104); OLA: 1842, 1843, 1845; ALE: 467, 468; SDLA-SI: /; ALI: 1443; ASLEF: 2112; HJA: /